

УДК 657.1

Головацька С. І.,

svitlana-14-10@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-1671-1718,

Researcher ID: G-2576-2019,

к.е.н., доц., професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ОБЛІКОВО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Сталый розвиток належить до суспільної парадигми, у межах якої використання ресурсних можливостей спрямоване на задоволення людських потреб, з одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища не лише для сучасного, а й для майбутніх поколінь. Реалізація елементів сталого розвитку дозволить забезпечити гармонізацію співіснування людини і природи та невід'ємність захисту навколишнього природного середовища під час розвитку суспільства. Підприємства з озеленення населених пунктів об'єднують три тісно пов'язані між собою галузі: зелене будівництво (створення нових зелених об'єктів, реконструкція і капітальний ремонт існуючих об'єктів); експлуатація (нагляд та утримання зелених насаджень, що є важливою частиною загальної системи благоустрою міста); виробництво (вирощування посадкового матеріалу для озеленення міст). Сучасні складні умови функціонування підприємств зумовлюють посилення уваги до пошуку оптимальних шляхів підтримання конкурентоспроможності продукції та позицій на ринку. Виробнича програма є інструментом реалізації стратегічних та операційних планів діяльності підприємства, що зумовлює необхідність ухвалення виважених рішень і розроблення оптимальних підходів до її формування. У статті класифіковано основні види суб'єктів господарювання з озеленення, охарактеризовано їх галузеві та організаційно-технологічні особливості діяльності й обґрунтовано необхідність їх урахування при побудові виробничої програми. Структуровано та охарактеризовано основні показники виробничої потужності за окремими видами підприємств із озеленення. Запропоновано механізм побудови виробничої програми підприємств із озеленення із урахуванням тривалості виробничого процесу, впливу зовнішнього середовища і сезонності виробництва, наявності природних біохімічних процесів тощо. Розкрито вимоги до системи управління якістю підприємств із озеленення та її основні показники.

Ключові слова: підприємства з озеленення населених пунктів, виробнича потужність, виробнича програма, сталый розвиток, управлінський облік.

Golovatska S. I.,

svitlana-14-10@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-1671-1718,

Researcher ID: G-2576-2019,

Ph.D., Associate Professor, Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

ACCOUNTING AND MANAGEMENT ASPECTS OF THE PRODUCTION PROGRAM OF ENTERPRISES FOR THE GREENING OF POPULATED POINTS IN THE SYSTEM OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. Sustainable development belongs to the social paradigm in which the use of resource opportunities is aimed at satisfying human needs, while simultaneously ensuring the sustainability of natural systems and the environment not only for the present, but also for future generations. The implementation of the elements of sustainable development will ensure: the harmonization of the coexistence of man and nature and the indispensability of environmental protection during the development of society. Landscaping companies combine three closely related fields: green construction (creation of new green facilities, reconstruction and overhaul of existing facilities); operation (oversight and maintenance of green spaces, which is an important part of the overall system of city improvement); production (growing planting material for landscaping cities). The modern complex conditions of the functioning of enterprises lead to increased attention to the search for optimal ways of maintaining the competitiveness of products

and positions on the market. The production program is a tool for the implementation of strategic and operational plans of the enterprise, which necessitates the adoption of balanced decisions and the development of optimal approaches to its formation. The article classifies the main types of landscaping business entities, characterizes their branch and organizational and technological features of activity, and substantiates the need to take them into account when building a production program. Structured and characterized the main indicators of production capacity for certain types of landscaping enterprises. A mechanism for building a production program of landscaping enterprises is proposed, taking into account the duration of the production process, the influence of the external environment and the seasonality of production, the presence of natural biochemical processes, etc. The requirements for the quality management system of landscaping enterprises and its main indicators are disclosed.

Keywords: landscaping business entities, production capacity, production program, sustainable development, management accounting.

JEL Classification: M41

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-19>

Постановка проблеми. Під сталим розвитком розуміють розвиток, що дозволяє на довготривалій основі забезпечувати стабільне економічне зростання, яке не призводить до деградаційних змін у природі та дозволяє розраховувати на задоволення потреб як сьогоднішніх, так і майбутніх поколінь, не відкидаючи тези про реальні обмеження ресурсно-природного потенціалу. Необхідність пристосування до змін ринкової кон'юнктури зумовлює необхідність ідентифікації та систематизації факторів, що впливають на формування показників виробничої програми та стратегічний план розвитку підприємства.

Сучасні складні умови функціонування підприємств зумовлюють посилення уваги до пошуку оптимальних шляхів підтримання конкурентоспроможності продукції та позицій на ринку. Виробнича програма є інструментом реалізації стратегічних та операційних планів діяльності підприємства, що зумовлює необхідність ухвалення виважених рішень і розроблення оптимальних підходів до її формування. Налагодження ефективного взаємозв'язку між елементами зовнішнього та внутрішнього економічного середовища, забезпечення економічного кругообігу є основою для успішної реалізації поставлених підприємством стратегічних і тактичних цілей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні питання розвитку планування та механізму формування виробничої програми займають вагомe місце в дослідженнях багатьох вітчизняних учених, таких як Т. Васильців [1], Я. Вітвицький, С. Головацька [2], В. Гринчуцький [3], О. Дивнич, Ю. Єгупов [4], О. Заборовець [5] та інші. Однак, незважаючи на ґрунтовне висвітлення вищенаведених питань, потребують подальшого дослідження напрями врахування організаційно-технологічних особливостей діяльності підприємств при побудові їх виробничої програми з подальшим удосконаленням алгоритмів її формування.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретико-практичних засад побудови ви-

робничої програми підприємств із озеленення населених пунктів в Україні із урахуванням організаційно-технологічних особливостей їх діяльності як складової управлінського обліку у системі сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток належить до суспільної парадигми, у межах якої використання ресурсних можливостей спрямоване на задоволення людських потреб, із одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища не лише для сучасного, а й для майбутніх поколінь.

Дефініція сталого розвитку включає дві визначальні ідеї:

- задоволення потреб, зокрема першочергових, необхідних для існування найбільших прошарків населення;

- необхідність обмежень, що зумовлено здатністю навколишнього середовища задовольняти сьогоднішні й майбутні потреби (розвиток у межах господарської (екологічної) ємності природного середовища, що не спричиняє незворотних змін у природному середовищі і не створює загрози для тривалого існування людини).

Сталий розвиток пов'язує турботу про пропускну здатність природної екосистеми з соціальними проблемами, з якими стикається людство. Основою його керуваності є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їхні результати та вибирати оптимальний (рис. 1).

Реалізація цих постулатів дозволить забезпечити (рис. 2):

- гармонізацію співіснування людини і природи;

- реалізацію права на справедливе задоволення потреб і рівність можливостей розвитку сьогоднішнього і майбутнього поколінь;

- невід'ємність захисту навколишнього природного середовища під час розвитку суспільства [6].

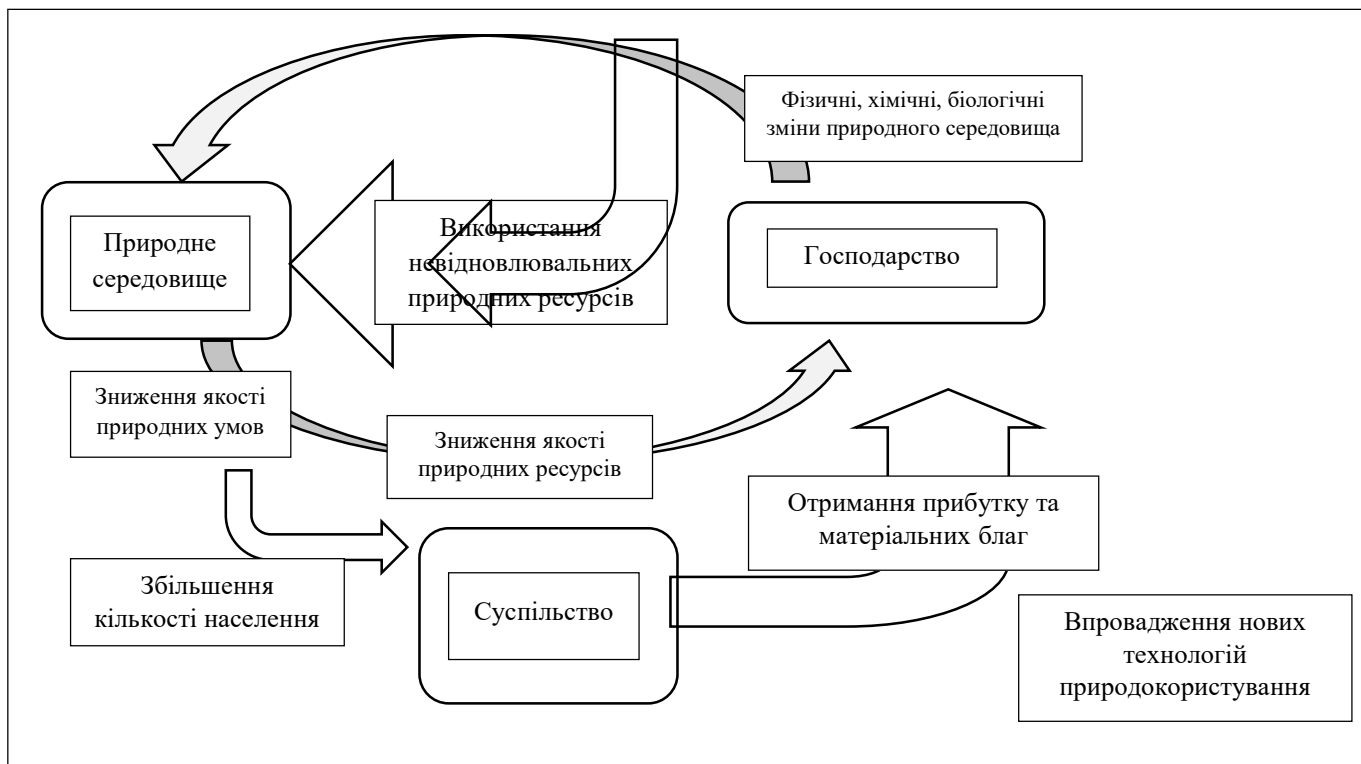

Рис. 1. Основні процеси в системі природокористування, що впливають на формування сталого розвитку

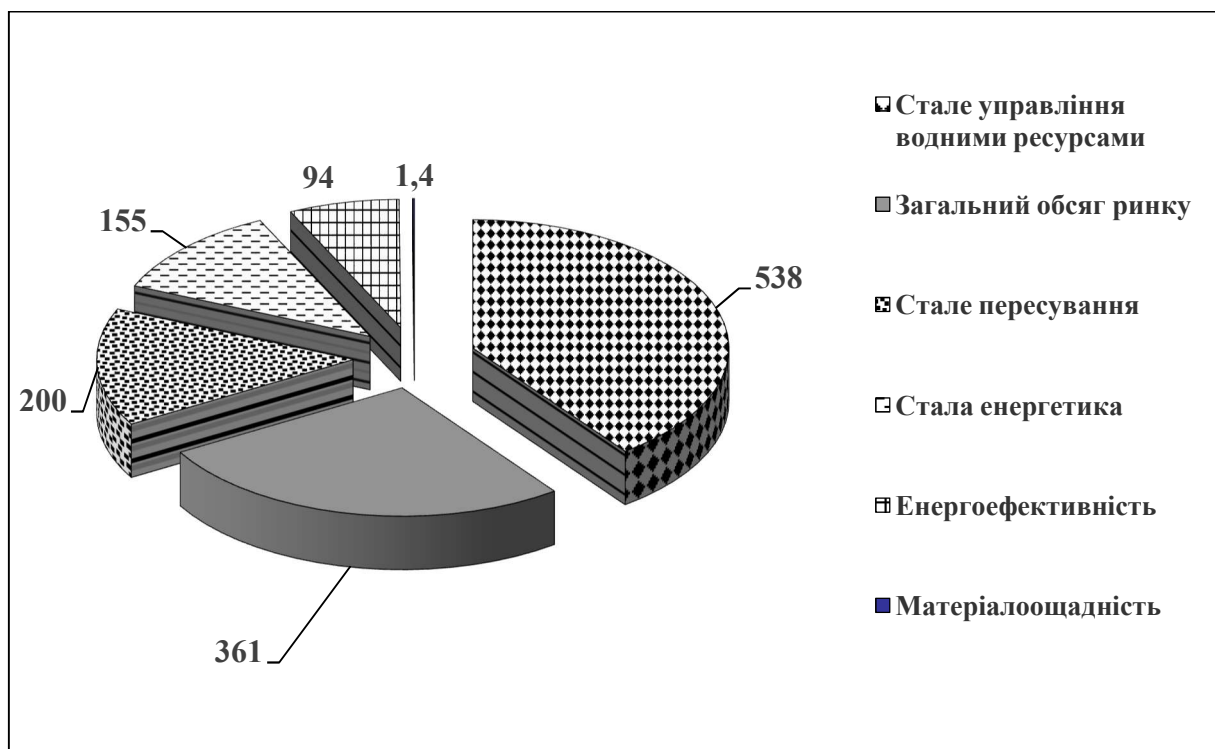

Рис. 2. Обсяг світового зеленого ринку, млрд € [7]

Загальна площа зелених насаджень усіх видів у межах територій міст та інших населених пунктів України станом на 01.01.2023 становить понад 425,5 тис. гектарів. Площа зелених насаджень загального користування у 2022 році складала майже 122,46 тис. гектарів (рис. 2).

У 2022 році майже 66% (80,6 тис. га) таких насаджень було охоплено доглядом. Найбільше охоплено доглядом зелені насадження у Волинській, Львівській, Миколаївській, Запорізькій, Одеській та м. Києві (100%) та Закарпатській (90%) області. Найменший показник - у Чернігівській (11%) області.

Площа парків культури та відпочинку у 2022 році становила 14,5 тис. га; набережних та бульварів - майже 8,23 тис. га. Площа гідропарків, лугопарків, лісопарків складала 29,0 тис. гектарів.

Загальна площа, відведена під насінництво, становить 94,86 га, з якої у 2022 році було реалізовано 1037,5 т насіння газонних трав. Загальна площа, відведена під розсадництво, складає понад 496,3 га, посадкового матеріалу у 2022 році реалізовано майже 622,2 тис. штук, у тому числі понад 3233,7 тис. шт. саджанців дерев.

У 2022 році на утримання зелених насаджень загального користування витрачено понад 1,75 млрд гривень. Загальна кількість підприємств зеленого господарства, що здійснюють діяльність із утримання зелених насаджень, становить 538 одиниць, у тому числі комунальних підприємств – 434 одиниці, приватних – 77 та інших форм власності – 27 [7].

Згідно зі статтею 30 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” вирішення питань щодо організації благоустрою населених пунктів, здійснення контролю за станом благоустрою виробничих територій, організації озеленення, охорони зелених насаджень, а також здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства належить до компетенції виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

Міське зелене господарство включає три тісно пов’язані між собою галузі:

а) *зеленого будівництва* – створення нових зелених об’єктів, реконструкція і капітальний ремонт існуючих об’єктів;

б) *експлуатації* – нагляд та утримання зелених насаджень, що є важливою частиною загальної системи благоустрою міста;

в) *виробничу* – вирощування посадкового матеріалу для озеленення міста (табл. 1).

Витрати на будівництво й експлуатацію міських зелених насаджень загального користування фінансуються з міського бюджету. Виробничі підприємства зеленого господарства – розсадники, квітникарські й насінницькі господарства – покривають свої витрати з виручки від реалізації продукції.

Зелене господарство має особливості, обумовлені характером процесу вирощування рослин: довготерміновість виробничого процесу, що

коливається від декількох тижнів до багатьох років (вирощування квітів, чагарників, дерев) і потребує значних оборотних коштів; сезонність у роботі підприємства; велике розмаїття продукції (дерева, чагарники, насіння, цибулини, квіти і т.п.), велика питома вага земляних робіт (обробка і підготовка ґрунту, копання ям і канавок, заготівля рослинної землі тощо).

Зелені насадження міст розподіляють на дві великі групи:

- *об’єкти озеленення загального користування* (парки, лісопарки, сквери, бульвари, сади, вуличні насадження). Ці насадження знаходяться в безпосередньому віданні органів міського благоустрою;

- *зелені насадження на територіях промислових підприємств, шкіл, лікарень, дитячих садків тощо – є насадженнями обмеженого користування й експлуатуються відповідними відомствами.*

Колівання попиту споживачів на продукцію, товари та послуги призводить до необхідності гнучкого та оперативного реагування управлінського персоналу на виклики ринку та структурні зрушення в економіці. Виробнича програма підприємства в таких умовах є одним із ключових елементів планування та коригування діяльності суб’єкта господарювання в напрямі досягнення ключових завдань функціонування. Складання та розроблення оптимальної виробничої програми ґрунтується на детальному опрацюванні структури різних видів ресурсів та виробничої потужності підприємства з метою пошуку найкращих способів їх використання для досягнення запланованих показників ефективності діяльності підприємства.

Виробнича потужність підприємства зеленого господарства і будівництва має специфічні особливості. Насамперед необхідно враховувати тривалість виробничого процесу, вплив зовнішнього середовища і сезонності виробництва, розбіжність виробничого процесу з робочим періодом, наявність природних біохімічних процесів тощо.

Особливою обставиною є те, що в розсадниках, квіткових і насінневих господарствах земля є найважливішим, постійним і майже незамінним засобом праці. У зв’язку з цим упровадження прогресивних сівозмін значно підвищує ефективність виробництва.

Ефективність використання земельної площі характеризується коефіцієнтом (**Квз**), що дорівнює відношенню площі, зайнятої під основними культурами (**Сок**), до загальної площі господарства (**Сзаг**).

$$K_{вз} = S_{ок} / S_{заг} \quad (1)$$

Виробнича потужність розсадників декоративного садівництва і квітникарських господарств залежить головним чином від наявності земельної, оранжерейної і парникової площ, сіво- і культурооборотів, характеру застосовуваної агротехніки й організації виробництва, асортименту вирощуваних рослин.

Система суб'єктів господарювання з озеленення населених пунктів

Міське зелене господарство		
<i>Зелене будівництво</i> (створення нових зелених об'єктів, реконструкція і капітальний ремонт існуючих об'єктів)	<i>Експлуатація</i> (нагляд та утримання зелених насаджень, що є важливою частиною загальної системи благоустрою міста)	<i>Виробництво</i> (вирощування посадкового матеріалу для озеленення міста)
Внутрішньоміські зелені насадження		
Насадження загального користування:		Приміські зелені насадження:
<p>- загальноміські парки, сади, сквери, бульвари, набережні (3-8 м²);</p> <p>- районні парки, сади (4-8 м²), бульвари, сквери (4-14 м²);</p> <p>- озеленені території ярів, мікрорайонів, сади житлових груп (3-10 м²).</p> <p>Насадження обмеженого користування:</p> <p>на житлових територіях:</p> <p>- дитячі сади-ясла (2,2 м²), школи (3,5 м²);</p> <p>- спортивні комплекси (2,7-3,8 м²); установи:</p> <p>- охорони здоров'я (2-2,7 м²);</p> <p>- культурно-просвітницькі (0,7-1,2 м²);</p> <p>➤ вищі навчальні заклади (0,34 м²);</p> <p>- технікуми, профтехучилища (0,24-0,34 м²);</p> <p>- насадження на промислових територіях (промислові площадки) (8 м²).</p> <p>Насадження спеціального призначення:</p> <p>- насадження вулиць і майданів;</p> <p>- комунально-складські території (0,5-0,8 м²);</p> <p>- санітарно-захисні зони (7 м²);</p> <p>- ботанічні й зоологічні сади, дослідні станції (3-5 м²);</p> <p>- інші території в зонах забудови (5 м²).</p>		<p>- лісопарки (50-200 м²);</p> <p>- смуги відводу автодоріг (5-9 м²);</p> <p>- смуги відводу залізниць (4-8 м²);</p> <p>- меліоративні насадження, піски, незручні землі (15-80 м²);</p> <p>- водоохоронні насадження (5-15 м²);</p> <p>- містозахисні насадження (0,77 м²);</p> <p>- території цвинтарів;</p> <p>- декоративні розсадники (5 м²);</p> <p>- квітково-оранжерейні господарства (0,3-0,5 м²);</p> <p>- інші насадження (3-4,5 м²).</p>

* Табл. 1 систематизована автором на підставі опрацювання літературних джерел

У квітникарських господарствах для характеристики виробничих потужностей важливою є наявність оранжерейних і парникових площ, що обумовлюють розмір випуску квіткової продукції. Використання оранжерейної і парникової площі характеризується двома показниками: коефіцієнтом завантаження (Кзав) і випуском продукції з 1 м² площі (при визначенні випуску продукції умовно приймають випуск промислових культур із 1 м² оранжерейної площі, а випуск квіткової розсади - з 1 м² парникової площі).

Розрахунок потреби в оранжерейній і парниковій площі має бути основою для річного виробничо-фінансового плану квітникарського господарства. Він дозволяє визначити ступінь використання оранжерейної площі і одночасно встановити оптимальний культурооборот.

Під культурооборотом розуміють встановлення оптимальних кількісних співвідношень окремих культур у загальному випуску, календарні строки, порядок переміщення по культивацийних площах і конкретну агротехніку вирощування. Окремі

культурообороту потребують відповідних співвідношень виробничих площ у господарстві. Для квітникарських господарств важливо ефективно використовувати площі закритого ґрунту, головним чином оранжерейні площі, бо їх експлуатація є дорогою.

Культурооборот, обґрунтований розрахунком використання оранжерейної площі, дає змогу перевірити, чи правильно встановлено співвідношення між оранжерейною площею, площею парників і площею відкритого ґрунту. Розрахунок необхідної площі парників і відкритого ґрунту дозволяє визначити правильне співвідношення між виробничими площами і виявити потребу в нових виробничих площах закритого ґрунту.

Потребу в оранжерейній і парниковій площі розраховують, виходячи з завдання закладки і випуску рослин по місяцях і культурах. Для розрахунків треба мати такі дані:

- залишки незавершеного виробництва на початок року;

- завдання закладки і випуску рослин за рік по культурах;
- діючі норми відходу рослин при вирощуванні і норми виходу готової продукції;
- діючі норми розміщення рослин на 1 м² оранжерейної і парникової площі за періодами вирощування;
- прийняту для місцевих умов агротехніку й строки виконання основних робіт (посів, висадка в горщечки, перевалка, винесення в парники, у відкритий ґрунт, занесення в оранжерею, строки реалізації рослин і т. ін.);
- залишки незавершеного виробництва на кінець року.

Загальний середній Кор за рік можна визначити, поділивши S за 10 місяців (виключивши липень і серпень, коли оранжерею ремонтують, дезінфікують) на S1, тобто

$$Kop = S / S1 \quad (2)$$

Підвищення коефіцієнта використання оранжерейної площі протягом року свідчить про збільшення загального випуску продукції, а отже і зниження її собівартості. Таких результатів досягають завдяки впровадженню нових, передових методів і задіяння сучасної агротехніки.

Виробнича потужність комунальних і ремонтно-будівельних підприємств зеленого господарства визначається як максимально можливий обсяг робіт, виконуваних за рік, при повному використанні наявного обладнання, прогресивних норм його завантаження, передової організації праці і виробничого процесу.

Виробничу потужність обладнання **Впу** визначають за формулою:

$$Впу = 30 \times Kтгм \times Kвсм \times Дор \times Тк \times Кз \times Пз, \quad (3)$$

де 30 - облікове число обладнання;

Kтгм - коефіцієнт технічної готовності обладнання;

Kвсм - коефіцієнт використання справних машин (обладнання);

Дор - коефіцієнт використання обладнання на основних

роботах;

Тк - число календарних днів роботи обладнання;

Кз - коефіцієнт змінності;

Пз - змінна продуктивність одиниці обладнання.

Розрахунки виробничої потужності є основою для визначення виробничої програми, вони показують величину випуску продукції, до якої треба прагнути.

Для характеристики використання виробничої потужності виявляють фактичний коефіцієнт (**Квп**) її використання. Він дорівнює відношенню обсягу продукції (**Q**), виробленої за рік, до середньорічної потужності (**Вср.р**):

$$Квп = Q / Вср.р. \quad (4)$$

Виробнича програма зеленого господарства відображає всі сторони його господарської діяльності з вирощування дерев, агарників, квітів, виконання ремонтно-будівельних робіт з озеленення з

благоустрою скверів, парків, бульварів і т. п., експлуатації зелених насаджень.

Склад виробничої програми для різних підприємств залежить від їх виробничих функцій.

Розсадники. Показниками виробничої програми є: реалізація і випуск продукції (дерев, чагарників у тис. шт.) за асортиментом і в цілому; закладка і випуск продукції в натуральних показниках (площа, м², кількість, тис. шт.), за асортиментом; посів у розплідницькому відділенні (га); зелене живцювання (тис. шт.); пересадження зі школи в школу (шт., га); площі (основна виробнича: оранжереї, парники, відділи).

Виробничу програму за підприємствами і випуском встановлюють за календарними термінами – кварталами, місяцями. При цьому точно вказують асортимент рослин, враховують початок чи закінчення періоду вегетації.

Сума завдань із закладки по відділеннях (чагарники, парники, цех деревних і щеплених форм) і випуску повинна відповідати загальному завданню підприємства. Обсяг випуску продукції визначає закладка (розсади і живців).

Квіткові й насінницькі господарства. Основними показниками виробничої програми є реалізація і випуск продукції у вартісних і натуральних вимірниках в цілому і за основними групами (розсада, зрізання квітів із ґрунту, горщечні), нові закладки і посіви культур у натуральних вимірниках (тис. шт., м²), наявність залишку чи незавершеного виробництва на початок року. В плані посівів і посадок вказують найменування культур, їх кількість, норму посіву і посадок на 1 га, потрібну для вирощування даної культури площу.

Складовою частиною плану є *кількісний баланс руху рослин по культурах*. У кількісному балансі в розрізі культур вказують рік посіву, наявність на початок планованого року посівів і посадок поточного року, плановий відхід, наявність рослин у виробництві, вихід рослин із виробництва (на реалізацію і потреби виробництва) і залишок на кінець року.

Виробничу програму узгоджують з наявністю площ оранжерей, парників, відкритого ґрунту, а також із термінами ротації багаторічних культур. Облік потреби оранжерейної площі визначають на підставі завдання по закладці і випуску рослин на поточний рік за місяцями і культурами.

У зеленому господарстві у зв'язку з довгим терміном виробничого процесу виробничу програму розраховують не тільки з реалізації та випуску товарної продукції у вартісному і натуральному вираженні (як у цілому, так і за асортиментом). Завдання з реалізації та випуску продукції на плановий рік визначає обсяг необхідних робіт у цьому ж році тільки по однолітніх культурах. По культурах із терміном вирощування більше одного календарного року обсяг робіт у році визначається запуском нової продукції, а також залишками незавершеного виробництва попередніх років (рослини, що знаходяться в стадії вирощування).

Розмір реалізації і випуску по таких культурах встановлюється наявністю рослин, термін

виращування яких закінчується у плановому році. Зважаючи на наведені вище обставини, завдання по запуску продукції набуває в зеленому господарстві такого ж важливого значення, як і завдання з реалізації та виготовлення (вищлення). Запуск визначає напрямок випуску в майбутньому:

$$Z = (B \times 100) / (100 - O), \quad (5)$$

де Z - закладка;

B - випуск;

O - процент відходу рослин при виращуванні.

Виробнича програма підприємства (план виробництва і реалізації продукції) – це система адресних завдань із виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни. Виробнича програма з реалізації, випуску і закладок продукції в розсадниках і квітникарських господарствах має складатися з урахуванням попиту на дерева, чагарники і квіти як для оздоблення міста, так і для населення. Календарні строки закладок та випуску в розсадниках узгоджують із часом настання або закінчення вегетативного періоду. В квітникарських господарствах як у закритому, так і у відкритому ґрунті випуск узгоджують із часом цвітіння культур, із закладки – з прийнятими способами виращування.

При розробці виробничої програми для квітникарських господарств треба узгодити її з розрахунками використання оранжерейних і парникових площ, а також можливістю використання тимчасових виробничих площ (підвісні полиці, підстелажні простори і т. ін.). Необхідно використовувати обґрунтовані норми площ живлення і розміщення рослин, а також норми природного відходу при виращуванні.

Уся продукція в зеленому господарстві, у розсадниках, насінницьких і квітникарських господарствах поділяється на валову і товарну.

До товарної продукції входять:

- продукція основного виробництва – саджанці й сіянці дерев і чагарників, розсада квітів, горщечні культури, квіти на зрізання, черешки, бульби, цибулини, насіння квіткових культур і газонних трав. Продукція вважається готовою, якщо повністю закінчений цикл виращування рослин і вони відповідають стандартам;

- продукція допоміжного виробництва – горщики і контейнери, кошики, вазони, сільськогосподарські культури;

- напівфабрикати від основного виробництва, наприклад сіянці для масових посадок у лісопарках;

- продукція (результат) капітального ремонту машин, механізмів, обладнання, транспортних засобів, коли капітальний ремонт здійснюють працівники самого підприємства;

- вироби і матеріали, виготовлені на підприємстві для робіт із капітального ремонту.

Обсяг валової продукції складається з обсягу товарної продукції і приросту (зменшення) незавершеного виробництва. Розраховується за формулою:

$$B_n = H_1 + T - H_2, \quad (6)$$

де B_n - валова продукція;

H_1 - залишок незавершеного виробництва на початок року;

T - товарна продукція;

H_2 - залишок незавершеного виробництва на кінець року.

Сьогодні у світі конкурентоздатність продукції пов'язана з двома показниками – рівнем цін та рівнем якості продукції. Якість – це сукупність властивостей продукції, які обумовлюють її здатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення.

Поняття якості тісно пов'язане з поняттям технічного рівня продукції – відносної характеристики якості продукції, що базується на співвідношенні показників, які визначають її технічну досконалість із відповідними базовими екологічними показниками та показниками безпеки.

Екологічні показники – це рівень шкідливих впливів на навколишнє середовище, що виникають при експлуатації або споживанні продукції (вірогідність викидів шкідливих часток, випромінювання при зберіганні, транспортуванні та експлуатації продукції тощо). Показники безпеки характеризують особливості продукції для безпеки покупця та обслуговуючого персоналу, тобто дозволяють створити безпеку при монтажі, обслуговуванні, ремонті, зберіганні, транспортуванні й споживанні продукції.

Економічно оптимальну якість визначають як співвідношення якості та витрат за формулою

$$Konm = Q / CE, \quad (7)$$

де $Konm$ - економічно оптимальна якість;

Q - якість виробу;

CE - витрати на придбання та експлуатацію виробу, грн.

Управління якістю - це дії, що виконуються при створенні та експлуатації або споживанні продукції з метою встановлення, забезпечення та збереження необхідного рівня її якості. При управлінні якістю продукції об'єктами управління є процеси, від яких залежить якість продукції. Успішна діяльність підприємств із озеленення населених пунктів повинна забезпечуватися виробництвом продукції або послуг, які: відповідають чітко визначеним потребам, застосуванню або призначенню; задовольняють потреби споживача; відповідають діючому законодавству та іншим вимогам суспільства; пропонуються споживачеві за конкурентоздатними цінами; націлені на одержання прибутку.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Функціонування суб'єктів господарювання у сфері озеленення населених пунктів в умовах коливання валютних курсів, інфляційних процесів та нестабільного конкурентного середовища зумовлює непередбачені зміни в кон'юнктурі ринку та виникнення ринкових ризиків. Результативне значення ефективності функціонування зазначених підприємств залежить від сукупності чинників, що часто мають

різноспрямований вплив. Підвищення ефективності виробничої програми сприяє збільшенню обсягів виробництва продукції, підвищенню рівня конкурентоспроможності і повнішому задоволенню потреб споживачів, а також створює умови для подальшого розвитку зеленого господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильців Т. Г., Шупер Ю. І. Удосконалення системи управління виробничою програмою підприємства із урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. № 18.1. С. 190-194.
2. Головацька С., Сашко О. Обліково-методичний інструментарій контролінгу : монографія. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2017. 360 с.
3. Гринчуцький В. І., Сабецька Т. Г. Формування виробничої програми підприємства: маркетинговий аспект : монографія. Тернопіль, 2014. 270 с.
4. Єгупов Ю. А. Розвиток підходів до формування виробничої програми підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3-4. С. 50-56.
5. Заборовець О. П., Лосицька М. О., Шевченко Т. Є. Побудова оптимальної виробничої програми промислових підприємств. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2009. № 6. С. 436-442.
6. П'ять кроків до екологічної економіки. Перша рейтингова система Rate 1. URL: <http://www.rate1.com.ua/ua/dovkillja/ekologija/1042/>.
7. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/>.

REFERENCES

1. Vasyl'tsiv, T. H. and Shuper, Yu. I. (2009), Udoskonalennia systemy upravlinnia vyrobnychoiu prohramoiu pidpriemstva iz urakhuvanniam vplyvu faktoriv zovnishn'oho seredovyscha, *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, № 18.1, s. 190-194.
2. Holovats'ka S. and Sashko O. (2017), Oblikovo-metodychnyj instrumentarij kontrolinhu : monohrafiia, Vydavnytstvo LTEU, L'viv, 360 s.
3. Hrynychuts'kyj, V. I. and Sabets'ka, T. H. (2014), Formuvannia vyrobnychoi prohramy pidpriemstva: marketynhovyj aspekt : monohrafiia, Ternopil', 270 s.
4. Yehupov, Yu. A. (2016), Rozvytok pidkhdov do formuvannia vyrobnychoi prohramy pidpriemstva, *Innovatsijna ekonomika*, № 3-4, s. 50-56.
5. Zaborovets', O. P. Losyts'ka, M. O. and Shevchenko, T. Ye. (2009), Pobudova optymал'noi vyrobnychoi prohramy promyslovykh pidpriemstv, *Ekonomichnyj visnyk NTUU "KPI"*, № 6, s. 436-442.
6. P'iat' krokiv do ekolohichnoi ekonomiky. Persha rejtynhova systema Rate 1., available at: <http://www.rate1.com.ua/ua/dovkillja/ekologija/1042/>.
7. Svitovyj tsentr danykh z heoinformatyky ta staloho rozvytku, available at: <http://wdc.org.ua/>.

Стаття надійшла до редакції 23 грудня 2023 року